

Asia: VN/3517/2023

Hallituksen esityksen luonnos tietosuojalain ja rikosasioiden tietosuojalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asia:

Hallituksen esityksen luonnos tietosuojalain ja rikosasioiden tietosuojalain muuttamisesta

Esityksen tavoitteena on nopeuttaa tietosuojalain 21 §:ssä ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain 56 §:ssä tarkoitettujen asioiden käsittelyä mahdollistamalla ratkaisuvallan delegointia tietosuojavaltuutetulta esittelijöille sekä säätää yleisen tietosuoja-asetuksen 78 artiklan 2 kohdan ja edellyttämästä tehokkaasta oikeussuojakeinosta tuomioistuimessa tilanteessa, jossa tietosuojavaltuutettu ei ota asiaa käsiteltäväksi tai anna lain edellyttämää ilmoitusta asia käsittelystä.

Totean lausuntonani seuraavaa:

Pidän Tietosuojalain 15 §:ään esitettyä lisäystä tietosuojavaltuutetun oikeudesta siirtää ratkaisuvalltaa esittelijöinä toimiville virkamiehille mahdollisena keinona nopeuttaa asioiden käsittelyä. Toimivallan siirto esitetyllä tavalla ei käsitykseni mukaan vaarantaisi asioita tietosuojavaltuutetun toimistoon vireille saattavien oikeusturvaa tai heikentäisi tietosuojavaltuutetun päätöksenteon riippumattomuutta. Totean kuitenkin, että tietosuojavaltuutetun toimiston 1.11.2019 voimaan tulleen työjärjestyksen 26 §:n mukaan esittelijät voivat tehtävänsä puitteissa ilman esittelyä ratkaista asiat, jotka ovat ilmeisen perusteettomia, eivät vakiintuneen tulkinnan mukaan kuulu tietosuojavaltuutetun toimivaltaan tai joissa vastauksena annetaan yleistä neuvontaa, joka selkeästi noudattaa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja tietosuojavaltuutetun toimiston vakiintunutta tulkintalinjaa. Esityksen perusteluissa tulisi käsitykseni mukaan tuoda esiin tämä jo nyt esittelijöille siirretty ratkaisuvallta ja arvioida tietosuojalain 15 §:ään

esitettyä uutta 2 momenttia myös suhteessa työjärjestykseen. Erityisesti on tarpeen arvioida, kuinka paljon lisää delegointimahdollisuuksia ehdotettu lainsäädännös antaa työjärjestyksen määräyksien mukaisen delegoinnin jälkeen. Sinänsä on selvää, että oikeudellisen selkeyden johdosta ja toimivallan kuulussa tietosuojavaltuutetulle tarvitaan varsinaisen päätöksenteon uskomiseen vakiintuneenkin ratkaisukäytännön asioissa toimiston esittelijöille delegoinnille selkeä oikeusperusta lakiin.

Tietosuojalain 21 §:n ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain 57 §:n muutoksilla on tarkoitus toteuttaa Euroopan Unionin komission edellyttämä mahdollisuus saattaa asian käsittelyilmoituksen puute tuomioistuimen käsiteltäväksi. Hallinto-oikeuksille säädettävä toimivalta antaa tietosuojavaltuutetulle määräaika ilmoituksen antamiselle voi käsitykseni mukaan jouduttaa ilmoituksen antamista tilanteessa, jossa se on laiminlyöty. Menettely ei rajoita tietosuojavaltuutetun riippumattomaa ratkaisutoimivaltaa tai estä jo nyt käytössä olevien oikeussuojakeinojen käyttöä. Kun oikeuskäsittelyn tarjoamana oikeussuojakeinona olisi hallinto-oikeuden määräämä määräaika, jonka kuluessa tietosuojavaltuutetun on ilmoitettava rekisteröidylle asian etenemisestä tai ratkaisusta, minulle jää jossain määrin epäselväksi miksi asian voi saattaa vireille vielä 30 päivän ajan sen jälkeen kun kyseinen ilmoitus on tehty. Vireillepanon määräaika tulisi ainakin perustella esityksessä. Ottaen huomioon, että uudella oikeussuojakeinolla on tarkoitus korjata komission toteama puute asetuksen ja direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa, pidän sääntelyä perusteltuna. Sen tosiasiallinen oikeussuojaa lisäävä vaikutus jäänee kuitenkin vähäiseksi.

Pidän tietosuojalain 25 §:ään ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain 59 §:ään esitettyjä lisäyksiä siitä, ettei tässä esityksessä tarkoitetuista hallinto-oikeuden päätöksistä voi valittaa sekä hallinto-oikeuslain 12 b §:ään esitettyä lisäystä siitä, että hallinto-oikeus on toimivaltainen käsittelemään tässä esityksessä tarkoitettut lainkäyttöasiat yksijäsenisenä perusteltuina.

Pienenä yksityiskohtana pyydän tarkentamaan oikeuskanslerin ratkaisutoiminnan tilastoja koskevia tietoja esitysluonnoksen sivulla 9. Oikeuskanslerin kertomuksessa eduskunnalle ja valtioneuvostolle toiminnastaan K 10/2023 vp tarkennetaan oikeuskanslerin käsittelytilastoja siten, että hallituksen esitysluonnoksessa mainittu kanteluiden määrä 1654 tarkoittaa tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin otettujen kanteluiden määrää. Luvussa eivät ole mukana suppeassa käsittelyssä arvioidut kirjeet ja yhteydenotot (420 kpl vuonna 2022) eivätkä tehtäväjakolain mukaisesti eduskunnan oikeusasiamiehelle siirretyt kantelut (88 kpl ajanjaksolla 1.10.-31.12.2022). Tilastoja koskeva kohta hallituksen esityksen sivulla 9 olisi perusteltua kirjoittaa seuraavasti: Oikeuskanslerille tehtyjä kanteluita tuli vuonna 2022 vireille 2162 ja näistä 1654 otettiin tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin, ja kanteluiden kokonaismäärä on ollut 2088–2844 vuosina 2018–2021.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri Tuomas Pöysti

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri Pekka Liesivuori

Liesivuori Pekka
Oikeuskanslerinvirasto - Valtioneuvoston oikeuskanslerin lausunto